

AVIO- VARALLISUUS- OIKEUS

Tapani Lohi

TALENTUM PRO ■ Helsinki 2016

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2025-2
ISBN 978-952-14-2026-9 (verkkokirja)

Kannen suunnittelu: Mika Petäjä
Kannen toteutus: Outi Pallari
Taitto: NotePad

BALTO print, Liettua 2016

Palautte kirjasta: www.talentumshop.fi

Alkusanat

Vaikka suomalaisella avioliitto-oikeuden tutkimuksella on pitkät ja kunniaakkaat perinteet, ei oikeudenalan yleisesityksistä ole ollut ylitarjontaa. Kirjoittajien joukko on pysynyt suppeana ja uusia kirjoja ilmestynyt harvakseltaan. Viimeisin aiheesta laadittu perusteellinen kokonaisesitys onkin *Aulis Aarnion* ja *Markku Helinin* teos Suomen avioliitto-oikeus (3. painos) vuodelta 1992. Myös tämän jälkeen on toki julkaistu perhevarallisuus-oikeuden yleisesityksiä, muun muassa *Urpo Kankaan* yhdessä Aarnion kanssa kirjoittama teos *Perhevarallisuus-oikeus* (2010) ja Kankaan yksin kirjoittama *Perhe- ja jäämistö-oikeuden perusteet* (2013). Nämä teokset on kuitenkin tarkoitettu lähinnä perusoppikirjoiksi, eikä niissä ole voitu käsitellä avioliitto-oikeudellisia ongelmia kovin yksityiskohtaisesti.

Tästäkään teoksesta ei tullut avioliitto-oikeuden yleisesitystä. Jo kirjahankkeeni alkuvaiheissa päädyin rajaamaan teoksen aviovarallisuus-oikeuteen. Ratkaisuuni vaikutti sekä pyrkimys pitää kokonaisuus hallittavan laajuisena että oma varallisuuskysymyksiin suuntautumiseni: olen tullut sisään perhe- ja jäämistö-oikeuteen varallisuus-oikeuden kautta. Aviovarallisuus-oikeus muodostaakin avioliitto-oikeuden laajimman ja myös käytännön kannalta tärkeimmän lohkon, josta epäilyksittä riittää ainesta kokonaiseen yleisesitykseen. Juristikuntamme tarvitsisi kyllä myös teosta, jossa huomioitaisiin avioliitto- tai parisuhdeoikeuden muutkin puolet, kuten avioliiton solmimiseen ja purkamiseen sekä avoliittoon liittyvät kysymykset. Sellaisen aika tulee ehkä myöhemmin.

Nyt valmistunut teos on puhtaasti lainopillinen. Tarkastelun kohteena ovat oikeudet ja velvollisuudet, joita puolisoille, puolisoitten

perillisille ja heidän kanssaan oikeussuhteissa oleville syntyy avioliitto-oikeudellisesti merkittävässä ongelmatilanteissa. Paljon vähemmän huomiota on saanut kysymys, millä tavalla aviovarallisuussääntely todella näkyy puolisoitten elämässä. En siis esitä teoksessa arvioita siitä, missä määrin puoliset noudattavat avioliittolain säännöksiä, kun he esimerkiksi avioeron jälkeen purkavat yhteisen taloutensa. On hyvin mahdollista, että nämä säännökset jäävät valtaosassa käytännön tapauksia sivuosaan: puoliset siis jakavat varansa ja sopivat veloistaan ja muista kysymyksistä täysin avio-oikeutta ja ositusta koskevista normeista piittaamatta. Tämä on kuitenkin teokseni kannalta toisarvoista. Sopuisat järjestelyt, joiden tehokkuutta kukaan ei edes jälkikäteen riitautta, eivät ole muutenkaan perinteisen lainopin ydin-alueita. Paljon enemmän tulkintajuridiikan harjoittajaa kiinnostavat ne selvän vähemmistön muodostavat riitaiset tapaukset, joissa puoliset todella peräävät laillisia oikeuksiaan. Mitenkään harvinaisia eivät tällaisetkaan jutut toisaalta ole. Riidoilla, joissa joudutaan sovelta-maan avioliittolain säännöksiä ja etsimään tätä varten apua lainopista, on käytännön kannalta suuri merkitys.

Olen saanut kirjoittaa tämän teoksen Helsingin yliopiston oikeus-tieteellisessä tiedekunnassa, yliopistonlehtorin tehtävän hoitamisen ohessa. Se että oikeustieteellisiä teoksia valmistuu tällä tavoin, ei ole enää nykyisin itsestäänselvyys. Koko korkeakoululaitoksemme ja sen mukana myös oikeustieteellinen tiedekunta on voimakkaassa muu-tostilassa, eikä kehityksen suunta valitettavasti näytä kovin lupaa-valta. Edellytykset perinteisen lainopin harjoittamiselle ovat jo nyt heikentyneet, ja vielä huonompaa saattaa olla edessä. Näistä hieman pessimistisistä näkymistä huolimatta on työilmapiiri Porthanian 4. kerroksessa, vanhalla yksityisoikeuden laitoksella, pysynyt hyvänä. Kollegojen kanssa käydyt keskustelut ovat antaneet voimia ja hyö-dylyisiä virikkeitä niin tätä teosta kuin muutakin tutkimustyötä ja opetustehtäviä varten. Tässä yhteydessä haluan kiittää erityisesti *Janne Kaistoa*, *Urpo Kangasta*, *Risto Koulua* ja *Olli Norrosta* – muita läheisiä työtovereitani unohtamatta.

Kiitän myös *Talentum Media Oy:tä* siitä, että se on hyväksynyt teoksen kustannettavakseen. Erityisen kiitoksen ansaitsee sisältöpääl-likkö *Arja Lappeteläinen*, jolta kirjaprojektin eri vaiheissa saamani tuki on ollut korvaamattoman tärkeää. Arja on ottanut monien muiden

velvollisuuksiensa ohella vastuulleen teoksen toimitustyön ja huolehtinut siitä mallikelpoisesti. Hänen tekemänsä lukuisat korjaus- ja muutosehdotukset, jotka ovat koskeneet kieliäsun lisäksi asiasisältöä, ovat parantaneet tuntuvasti tekstiäni. Olen voinut koko ajan luottaa siihen, että Arjan kontrollin jäljiltä kirjaan jää paljon vähemmän virheitä ja heikkouksia kuin siihen muuten jäisi.

Helsingissä 15. kesäkuuta 2016

Tapani Lohi